

KODEKS KARNY WYKONAWCZY

Komentarz

Kazimierz Postulski

KOMENTARZE PRAKTYCZNE

---

4. WYDANIE

KODEKS KARNY WYKONAWCZY

Komentarz

Kazimierz Postulski

KOMENTARZE PRAKTYCZNE

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

4. WYDANIE

Stan prawny na 20 września 2017 r.

Wydawca
Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący
Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne
Katarzyna Paterak-Kondek

Łamanie
Wolters Kluwer Polska

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by
Wolters Kluwer Polska SA, 2017

ISBN: 978-83-8107-723-1
4. wydanie

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
Wstęp do wydania pierwszego	15
Wstęp do wydania drugiego	21
Wstęp do wydania trzeciego	23
Wstęp do wydania czwartego	27
Ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny wykonawczy	31
Część ogólna	33
Rozdział I. Zakres obowiązywania	33
Rozdział II. Organy postępowania wykonawczego	45
Rozdział III. Skazany	64
Rozdział IV. Postępowanie wykonawcze	105
Oddział 1. Wykonywanie orzeczeń	105
Oddział 2. Postępowanie przed sądem	165
Oddział 3. Postępowanie egzekucyjne	221
Rozdział V. Nadzór penitencjarny	240
Rozdział VI. Zatarcie skazania	251
Rozdział VII. Uczestnictwo społeczeństwa w wykonywaniu orzeczeń, pomoc w społecznej readaptacji skazanych oraz Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej	259
Rozdział VIIa. System dozoru elektronicznego	276
Oddział 1. Przepisy ogólne	276
Oddział 2. Rozpoczęcie dozoru elektronicznego	296
Oddział 2a. Warunki i tryb orzekania o udzieleniu skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego	312
Oddział 3. Obowiązki i prawa skazanego	345
Oddział 4. Czynności podmiotów wykonujących dozór elektroniczny	367
Oddział 5. Zakończenie dozoru elektronicznego	377
Część szczególna	387
Rozdział VIII. Grzywna	387
Rozdział IX. Kara ograniczenia wolności	419

Rozdział X. Kara pozbawienia wolności	471
Oddział 1. Cele wykonywania kary	471
Oddział 2. Zakłady karne	478
Oddział 3. Wykonywanie kary i jej indywidualizacja	500
Oddział 4. Prawa i obowiązki skazanego	574
Oddział 5. Zatrudnienie	644
Oddział 6. Nauczanie	667
Oddział 7. Działalność kulturalno-oświatowa, społeczna, kultura fizyczna i zajęcia sportowe	673
Oddział 8. Nagrody i ulgi	677
Oddział 9. Kary dyscyplinarne	690
Oddział 10. Odroczenie i przerwa wykonania kary pozbawienia wolności	702
Oddział 11. Warunkowe przedterminowe zwolnienie	752
Oddział 12. Zwalnianie skazanych z zakładów karnych i warunki udzielania im pomocy	793
Oddział 13. Informowanie o opuszczeniu przez skazanego zakładu karnego	803
Rozdział XI. Prawa i obowiązki kuratora sądowego, wykonywanie dozoru, warunkowego umorzenia postępowania i warunkowego zawieszenia wykonania kary	806
Oddział 1. Prawa i obowiązki kuratora sądowego oraz dozór	806
Oddział 2. Warunkowe umorzenie postępowania karnego	840
Oddział 3. Warunkowe zawieszenie wykonania kary	844
Rozdział XII. Środki karne, środki kompensacyjne i przepadek	863
Oddział 1. Pozbawienie praw publicznych	863
Oddział 2. Zakazy, nakaz i obowiązek	867
Oddział 3. Przepadek	893
Oddział 4. Naprawienie szkody, zadośćuczynienie, nawiązka i świadczenie pieniężne	920
Oddział 5. Podanie wyroku do publicznej wiadomości	923
Rozdział XIII. Środki zabezpieczające	927
Rozdział XIV. Należności sądowe	986
Rozdział XV. Tymczasowe aresztowanie	989
Rozdział XVa. Umieszczanie tymczasowo aresztowanych i skazanych odbywających karę pozbawienia wolności w wydzielonych pomieszczeniach lub pomieszczeniach dla osób zatrzymanych	1054
Część wojskowa	1062
Rozdział XVI. Przepisy ogólne	1062
Rozdział XVII. Kara ograniczenia wolności	1067
Rozdział XVIII. Kara pozbawienia wolności i kara aresztu wojskowego	1072
Rozdział XIX. Środki karne	1078
Rozdział XX. Tymczasowe aresztowanie	1080
Część końcowa	1081
Rozdział XXI. Objasnienie wyrazów ustawowych	1081

Rozdział XXII. Przepisy przejściowe i końcowe	1086
Bibliografia	1101

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- EKPC – Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie 4.11.1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.)
- instrukcja sądowa – zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z 12.12.2003 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej (Dz.Urz. Min. Sprawiedl. Nr 5, poz. 22 ze zm.)
- k.c. – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2017 r. poz. 459 ze zm.)
- k.k. – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2016 r. poz. 1137 ze zm.)
- k.k. z 1932 r. – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 11.07.1932 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 60, poz. 571 ze zm.)
- k.k. z 1969 r. – ustawa z 19.04.1969 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 13, poz. 94 ze zm.)
- k.k.s. – ustawa z 10.09.1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz.U. z 2016 r. poz. 2137 ze zm.)
- k.k.w. – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. z 2017 r. poz. 665 ze zm.)
- k.k.w. z 1969 r. – ustawa z 19.04.1969 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. Nr 13, poz. 98 ze zm.)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
- k.p. – ustawa z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2016 r. poz. 1666 ze zm.)
- k.p.a. – ustawa z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2017 r. poz. 1257)

- k.p.c. – ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2016 r. poz. 1822 ze zm.)
- k.p.k. – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2016 r. poz. 1749 ze zm.)
- k.p.k. z 1969 r. – ustawa z 19.04.1969 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 13, poz. 96 ze zm.)
- k.p.s.w. – ustawa z 24.08.2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz.U. z 2016 r. poz. 1713 ze zm.)
- k.r.o. – ustawa z 25.02.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2017 r. poz. 682)
- k.w. – ustawa z 20.05.1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz.U. z 2015 r. poz. 1094 ze zm.)
- MPPOiP – Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych, otwarty do podpisu w Nowym Jorku 19.12.1966 r. (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167, załącznik)
- nowelizacja z 2003 r. – ustawa z 24.07.2003 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 142, poz. 1380)
- nowelizacja z 2009 r. – ustawa z 5.11.2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny wykonawczy, ustawy – Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 206, poz. 1589 ze zm.)
- nowela/nowelizacja z 2011 r. – ustawa z 16.09.2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 240, poz. 1431 ze zm.)
- nowela/nowelizacja z 2015 r. – ustawa z 20.02.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 396)
- p.u.s.p. – ustawa z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2016 r. poz. 2062 ze zm.)
- p.w.k.k. – ustawa z 6.06.1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 554 ze zm.)
- r.c.a. – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 23.06.2015 r. w sprawie czynności administracyjnych związanych z wykonywaniem tymczasowego aresztowania oraz kar i środków przymusu skutkujących pozbawieniem wolności oraz dokumentowania tych czynności (Dz.U. poz. 927)
- regulamin urzędowania sądów – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 23.12.2015 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. poz. 2316 ze zm.)

-
regulamin wykonywania kary pozbawienia wolności	–	rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 21.12.2016 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz.U. poz. 2231)
regulamin wykonywania tymczasowego aresztowania	–	rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 22.12.2016 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania tymczasowego aresztowania (Dz.U. poz. 2290)
r.p.k.o.w.	–	rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 1.06.2010 r. w sprawie podmiotów, w których jest wykonywana kara ograniczenia wolności oraz praca społecznie użyteczna (Dz.U. Nr 98, poz. 634)
r.p.o.p.	–	rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 14.08.2003 r. w sprawie sposobów prowadzenia oddziaływań penitencjarnych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz.U. z 2013 r. poz. 1067)
r.s.n.p.	–	rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 26.08.2003 r. w sprawie sposobu, zakresu i trybu sprawowania nadzoru penitencjarnego (Dz.U. Nr 152, poz. 1496 ze zm.)
r.w.p.o.p.	–	rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 27.02.2017 r. w sprawie wykazu przedmiotów, które w razie orzeczenia ich przepadku przekazuje się bezpośrednio innym organom niż właściwy naczelnik urzędu skarbowego (Dz.U. poz. 428)
r.w.z.p.	–	rozporządzenie Ministra Zdrowia z 16.01.2017 r. w sprawie komisji psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających i wykonywania środków zabezpieczających w zakładach psychiatrycznych (Dz.U. poz. 119)
r.z.z.s.	–	rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 9.02.2004 r. w sprawie szczegółowych zasad zatrudniania skazanych (Dz.U. Nr 27, poz. 242 ze zm.)
u.b.i.m.	–	ustawa z 20.03.2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1160)
u.k.s.	–	ustawa z 27.07.2001 r. o kuratorach sądowych (Dz.U. z 2014 r. poz. 795 ze zm.)
u.o.s.k.	–	ustawa z 23.06.1973 r. o opłatach w sprawach karnych (Dz.U. z 1983 r. Nr 49, poz. 223 ze zm.)
u.o.z.p.	–	ustawa z 19.08.1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2017 r. poz. 882)
u.p.e.a.	–	ustawa z 17.06.1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U. z 2017 r. poz. 1201)
u.p.n.	–	ustawa z 29.07.2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2017 r. poz. 60 ze zm.)
-

u.p.p.r.	–	ustawa z 29.07.2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1390)
u.p.s.n.	–	ustawa z 26.10.1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. z 2016 r. poz. 1654 ze zm.)
ustawa o KRK	–	ustawa z 24.05.2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym (Dz.U. z 2017 r. poz. 678 ze zm.)
ustawa o SW	–	ustawa z 9.04.2010 r. o Służbie Więziennej (Dz.U. z 2017 r. poz. 631 ze zm.)
u.w.k.d.e.	–	ustawa z 7.09.2007 r. o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego (Dz.U. z 2010 r. Nr 142, poz. 960 ze zm.); uchylona
u.z.o.p.w.	–	ustawa z 28.08.1997 r. o zatrudnianiu osób pozbawionych wolności (Dz.U. z 2014 r. poz. 1116 ze zm.)

Czasopisma i wydawnictwa promulgacyjne

Annales UMCS	–	Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska
Apel.-Lub.	–	Apelacja. Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Lublinie
Apel.-W-wa	–	Apelacja. Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Warszawie
Biul. PK	–	Biuletyn Prawa Karnego Sądu Najwyższego
Biul. RPO	–	Biuletyn Rzecznika Praw Obywatelskich
Biul. SN	–	Biuletyn Sądu Najwyższego
CzPKiNP	–	„Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych”
Dz.U.	–	Dziennik Ustaw
Dz.Urz. Min. Sprawiedl.	–	Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości
Dz.Urz. UE	–	Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej
Dz.Urz. WE	–	Dziennik Urzędowy Wspólnot Europejskich
GSP	–	„Gdańskie Studia Prawnicze”
KZS	–	„Krakowskie Zeszyty Sądowe”
NKPK	–	„Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego”
NP	–	„Nowe Prawo”
ONSA WSA	–	Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego i Wojewódzkich Sądów Administracyjnych
OSA	–	Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSAB	–	Orzecznictwo Sądów Apelacji Białostockiej
OSAŁ	–	Orzecznictwo Sądów Apelacji Łódzkiej
OSASz	–	Orzecznictwo Sądów Apelacji Szczecińskiej
OSAW	–	Orzecznictwo Sądów Apelacji Wrocławskiej
OSNC	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNCK	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna i Izba Karna

---

OSNKW	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Izba Wojskowa
OSNPG	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego (dodatek do „Probleatów Praworządności”)
OSNwSK	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych, pełny urzędowy zbiór orzeczeń Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego
OSP	–	Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPika	–	Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK	–	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
OTK-A	–	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego; zbiór urzędowy, Seria A
PiP	–	„Państwo i Prawo”
PPiK	–	„Przegląd Penitencjarny i Kryminologiczny”
Prok. i Pr.	–	„Prokuratura i Prawo”
Prz. Sejm.	–	„Przegląd Sejmowy”
PS	–	„Przegląd Sądowy”
PWP	–	„Przegląd Więziennictwa Polskiego”
RPEiS	–	„Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”
St. Iur.	–	„Studia Iuridica”
St. Praw.	–	„Studia Prawnicze”
St. Pr.-Ek.	–	„Studia Prawno-Ekonomiczne”
WPP	–	„Wojskowy Przegląd Prawniczy”
ZNIBPS	–	„Zeszyty Naukowe Instytutu Badania Prawa Sądowego”

Inne skróty

ETPC	–	Europejski Trybunał Praw Człowieka
ETS	–	Europejski Trybunał Sprawiedliwości
KRK	–	Krajowy Rejestr Karny
NSA	–	Naczelny Sąd Administracyjny
RPD	–	Rzecznik Praw Dziecka
RPO	–	Rzecznik Praw Obywatelskich
SA	–	Sąd Apelacyjny
SN	–	Sąd Najwyższy
TK	–	Trybunał Konstytucyjny
WSA	–	wojewódzki sąd administracyjny

WSTĘP DO WYDANIA PIERWSZEGO

Wejście w życie 1.01.1970 r. trzech kodeksów: karnego z 1969 r., postępowania karnego z 1969 r. i karnego wykonawczego z 1969 r. po raz pierwszy uwidoczniło w ustawodawstwie polskim istnienie trzech dyscyplin składających się na szeroko rozumiane prawo karne, będące jedną z gałęzi systemu prawa obowiązującego w państwie. Nie budził i nadal nie budzi sporów zakres tematyczny każdej z tych dyscyplin.

Ten formalny podział na trzy dyscypliny powielony został w kodyfikacji z 1997 r.

Między prawem karnym materialnym, procesowym i wykonawczym występują bardzo ściśle powiązania i determinacje. Te trzy dyscypliny tworzą spójny system norm, chociaż każda z nich ma za przedmiot regulacji odrębną sferę stosunków społecznych. Czynnikiem je integrującym jest cel, jakiemu te przepisy służą. Jest nim zwalczanie przestępczości. Każda z omawianych trzech dyscyplin realizuje ten cel za pomocą właściwych sobie środków.

Podkreśla się, że uchwalając wspomniane trzy kodeksy, ustawodawca uznał, że problematyka wykonywania orzeczeń ma tak duże znaczenie, iż powinna być unormowana w sposób kompleksowy w odrębnym kodeksie (A. Marek, *Prawo karne*, Warszawa 2000, s. 8).

Oczywisty i czytelny podział problematyki, która należy do sfery zainteresowań każdej z trzech dyscyplin składających się na prawo karne, powinien znaleźć odzwierciedlenie w przepisach Kodeksu karnego, Kodeksu postępowania karnego i Kodeksu karnego wykonawczego. Tak jednak nie jest. Od strony normatywnej podział ten nie został przeprowadzony z pełną konsekwencją. Zarówno w Kodeksie karnym z 1969 r., jak i z 1997 r. znalazły się przepisy należące do zakresu prawa karnego wykonawczego. Charakterystyczne jest przy tym, że każdy z tych kodeksów w różnym stopniu wchłonął problematykę związaną z wykonaniem orzeczeń.

Taka sytuacja, występująca zwłaszcza przy uchwalaniu kodeksów z 1997 r., świadczy o braku czytelnych kryteriów, którymi kierowano się, włączając do Kodeksu karnego

przepisy mające zastosowanie w postępowaniu wykonawczym, ale też o braku porozumienia pomiędzy zespołami, które w ramach Komisji Kodyfikacyjnej zajmowały się tworzeniem projektów poszczególnych kodeksów. Wspomniany brak czytelności spowodowany został również tym, że niektóre przepisy *stricto* wykonawcze włączone zostały do Kodeksu karnego dopiero w toku prac legislacyjnych w parlamencie.

Jak podkreślają osoby uczestniczące w pracach Komisji Kodyfikacyjnej, kwalifikowanie przepisów z zakresu prawa wykonawczego do Kodeksu karnego lub Kodeksu karnego wykonawczego miało często charakter przypadkowy (S. Lelental [w:] *System Prawa Karnego*, t. 6, *Kary i środki karne. Poddanie sprawy próbie*, red. M. Melezini, Warszawa 2010, s. 1086). Nadal mamy więc do czynienia z sytuacją, w której w szerokim zakresie stosujemy w postępowaniu wykonawczym przepisy Kodeksu karnego. Ten stan rzeczy wymaga, aby w ramach komentowania przepisów Kodeksu karnego wykonawczego nawiązywać w niezbędnym zakresie również do tych przepisów Kodeksu karnego, które dotyczą problematyki wykonania orzeczeń. Normy prawne, które można zaliczyć do prawa karnego wykonawczego, znajdują się także w innych kodeksach z zakresu *sensu largo* prawa karnego, takich jak Kodeks wykroczeń czy Kodeks karny skarbowy.

Przepisy dotyczące wykonania orzeczeń karnych ulegają nieustannym zmianom. Łącznie, od chwili wejścia w życie, Kodeks karny wykonawczy był zmieniany ponad 40 razy. Jest to obecnie niemal zupełnie inny kodeks niż ten, który został uchwalony w 1997 r. Na takiej sytuacji zaważyły zwłaszcza dwie duże nowelizacje: z 2003 r. i 2011 r.

Pierwsza z nich, obowiązująca od 1.09.2003 r., miała na celu usunięcie tych wszystkich mankamentów, które dostrzeżono w Kodeksie w okresie blisko 5 lat jego obowiązywania, a ponadto dostosowała kilkanaście przepisów do wymogów konstytucyjnych, zwłaszcza do art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, który stanowi, że: „Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw”. Do tego czasu przepisy włączone w 2003 r. do kodeksu funkcjonowały jako normy wykonawcze w randze rozporządzeń.

Od 1.01.2012 r. obowiązuje druga bardzo obszerna nowelizacja Kodeksu karnego wykonawczego (nowela z 2011 r.). Wprowadziła ona wiele istotnych zmian obejmujących znacznie ponad 100 przepisów, a także kilkanaście nowych regulacji. Podstawowym celem tej nowelizacji było przede wszystkim poprawienie funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, tj. usprawnienie procedur, zmniejszenie kosztów postępowań, skrócenie czasu ich trwania. Twórcy projektu zmian ocenili, że dotychczas obowiązujące w tym zakresie regulacje obciążone były istotnymi wadami, prowadzącymi przede wszystkim do przewlekłości postępowania, jego nieefektywności i nieuzasadnionej kosztowności.

Znowelizowany w 2011 r. Kodeks karny wykonawczy niewątpliwie usprawni postępowanie, ale jednocześnie przysporzy wielu problemów w jego stosowaniu. Wynika to ze znacznej liczby ułomności spowodowanych niespójnością pomiędzy przepisami znowelizowanymi lub dodanymi a tymi, które pozostały niezmienione. Wydaje się też, że niektóre zmiany nie zostały do końca przemyślane. Przykładem mogą być nowe zasady dotyczące właściwości sądu, szczególnie te, które łączą właściwość sądu z miejscem stałego pobytu skazanego, przysparzające wielu problemów w ich stosowaniu. W niniejszym komentarzu usterki te zostały zasygnalizowane przy odpowiednich przepisach, podano również propozycje sposobu ich racjonalnego stosowania. Wydaje się, że nieuchronna będzie kolejna nowelizacja, naprawiająca błędy noweli z 2011 r.

Trzeba też zaznaczyć, że kilka nowelizacji nawiązywało do naszych zobowiązań wynikających z norm prawa międzynarodowego. Można powiedzieć, że obecnie istnieje wystarczająca zgodność przepisów kodeksu z tymi normami. Zwalnia to z konieczności nawiązywania do nich w treści komentarza, poza kilkunastoma przypadkami, w których wydaje się to niezbędne (obszernie na ten temat zob. Międzynarodowe standardy wykonywania kar, PWP 2011/72–73 – numer specjalny).

Z powodu tak licznych i znaczących zmian Kodeksu karnego wykonawczego w istotnej części straciły na aktualności dotychczasowe komentarze autora (opracowane wspólnie z Z. Hołdą), także ten z 2007 r., którego kontynuacją w pewnym sensie jest niniejszy komentarz (Z. Hołda, K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Gdańsk 2007). Należy zaznaczyć, że po jego opublikowaniu (stan prawny na 1.01.2008 r.) w ciągu kolejnych 4 lat nastąpiło aż 21 nowelizacji Kodeksu karnego wykonawczego (zob. bardzo ciekawe refleksje na temat częstych, także ostatnich, zmian prawa karnego wykonawczego: T. Szymanowski, *Zmiany prawa karnego wykonawczego (o potrzebie i zbędności nowelizacji przepisów)*, PiP 2012/2, s. 46).

Obecny komentarz zdecydowanie odbiega treścią od poprzedniego. Śmierć Profesora Zbigniewa Hołdy, wybitnego znawcy problematyki prawa penitencjarnego oraz praw człowieka, a także zmiana wielu przepisów tej części Kodeksu karnego wykonawczego, do której napisał tezy, spowodowała konieczność opracowania od nowa komentarza w tym zakresie. Jednak olbrzymia wartość wielu tez, których autorem był Profesor Hołda, nakazuje częste nawiązywanie do nich w formie odesłań.

Również inne wspomniane istotne zmiany w prawie karnym wykonawczym zaistniałe przez ostatnie 4 lata, w tym nowela do Kodeksu karnego wykonawczego z 2011 r., a także duża liczba orzeczeń Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych, które zostały opublikowane w tym czasie, oraz widoczny wzrost zainteresowania problematyką wykonawczą w piśmiennictwie, wymagający uwzględnienia przez komentatora, sprawia, że komentarz ten jest wprawdzie w jakimś sensie kontynuacją, ale nie kolejnym wydaniem ko-

mentarza z 2007 r. (Z. Hołda, K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy...*); zmienił się też jego Wydawca.

Opracowanie komentarza przez jednego autora musiało spowodować też ujednoczenie spojrzenia na poszczególne instytucje prawa karnego wykonawczego. Jest to spojrzenie sędziego praktyka zajmującego się tą problematyką od ponad 30 lat, niepozbawione jednak, w niezbędnym zakresie, podkładu teoretycznego i rozważań doktrynalnych. Siłą rzeczy – nie umniejszając innych aspektów – wyeksponowana została w komentarzu, zresztą wynikająca z przepisów kodeksu, szczególna pozycja organów sądowych w wykonywaniu orzeczeń. Chodzi zarówno o sferę, która należy wprost do kompetencji sądów, jak i o ich kontrolne uprawnienia odnoszące się do wykonywania orzeczeń przez inne organy.

Takie spojrzenie na Kodeks karny wykonawczy powinno być przydatne nie tylko dla praktyków zajmujących się wykonywaniem orzeczeń karnych, ale też dla przedstawicieli nauki, dla których praktyka orzecznicza i praktyczny punkt widzenia na wykonywanie orzeczeń może stanowić inspirację do przemyśleń, analiz i wyrażania własnych opinii.

Przed przystąpieniem do komentowania poszczególnych przepisów i instytucji konieczne wydaje się zwrócenie uwagi na jedną kwestię natury ogólnej. W doktrynie funkcjonuje pojęcie zasad prawa systematyzujących określoną dyscyplinę prawa i wyznaczających racjonalną praktykę legislacyjną. Przydatność zasad prawa dla praktyki *sensu stricto* ujawnia się w ramach formułowania podstaw dyrektyw interpretacyjnych wyznaczających kierunek wykładni istniejących rozwiązań prawnych oraz tworzenia podstaw do wypełniania ewentualnych luk konstrukcyjnych (T. Kalisz, *Zasady prawa karnego wykonawczego*, NKPK 2005/17, s. 316). W piśmiennictwie poświęcono temu zagadnieniu wiele uwagi, dokonując sformułowania zasad prawa karnego wykonawczego (zob. np. Z. Hołda [w:] Z. Hołda, K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy...*, s. 23; S. Paweła, *Prawo karne wykonawcze. Zarys wykładu*, Warszawa 2007, s. 66; T. Kalisz, *Zasady prawa karnego...*, s. 313).

Na podstawie przepisów Kodeksu karnego wykonawczego można, jak się wydaje, mówić o następujących zasadach prawa karnego wykonawczego:

- 1) poszanowania godności ludzkiej skazanego,
- 2) ustawowego ograniczania korzystania z praw i wolności jednostki,
- 3) podmiotowego traktowania skazanego,
- 4) prawa do obrony materialnej i formalnej,
- 5) sądowej kontroli pozasądowych organów postępowania wykonawczego,
- 6) współdziałania ze społeczeństwem,
- 7) ochrony społeczeństwa przed przestępczością,
- 8) podporządkowania sądowi procesu wykonywania orzeczeń,

- 9) elastycznej modyfikacji kar i innych środków penalnych w postępowaniu wykonawczym,
- 10) indywidualizacji,
- 11) resocjalizacji i społecznej readaptacji.

Niektóre z tych zasad są ujęte wprost w przepisach części ogólnej Kodeksu karnego wykonawczego, inne natomiast wynikają pośrednio z przepisów, także części szczególnej i wojskowej, bądź są w tych przepisach rozbudowane. Ich szczegółowe omówienie można znaleźć w powołanych wyżej publikacjach.

Wymieniona na stronie tytułowej data, jako stan prawny uwzględniony w komentarzu, oznacza nie tylko obowiązujące w tym dniu brzmienie Kodeksu karnego wykonawczego. Uwzględnia ona też wiele przepisów wykonawczych wydanych lub zmienionych po wejściu w życie nowelizacji z 2011 r., w szczególności po 1.01.2012 r. W niezbędnym zakresie wykorzystane też zostało orzecznictwo i piśmiennictwo opublikowane w bieżącym roku, w znacznej części odnoszące się już do zmian w tym kodeksie.

WSTĘP DO WYDANIA DRUGIEGO

Od nowelizacji Kodeksu karnego wykonawczego z 2011 r. upłynęły ponad dwa lata. Niemal tyle samo czasu minęło od ukazania się poprzedniego wydania komentarza. W tym okresie opublikowanych zostało kilkadziesiąt orzeczeń Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych (częściowe ich omówienie – zob. K. Postulski, *Orzecznictwo Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych w pierwszym roku obowiązywania zmian przepisów Kodeksu karnego wykonawczego, „Probacja”* 2013/1, s. 101), glos i artykułów poświęconych tej nowelizacji, jak również innym problemom związanym ze stosowaniem kodeksu. Kilka razy w sprawie zgodności z Konstytucją RP niektórych przepisów prawa wykonawczego wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny. Jednocześnie pojawiło się jednak wiele nowych, pomijanych dotąd w orzecznictwie i w piśmiennictwie wątpliwości interpretacyjnych, zgłaszanych głównie przez praktyków podczas spotkań środowiskowych, w których uczestniczył autor, i zgłaszanych mu w innych dostępnych formach, do których siłą rzeczy nie można było ustosunkować się w poprzednim wydaniu komentarza. W międzyczasie nastąpiło także kilka niewielkich, ale istotnych zmian Kodeksu karnego wykonawczego oraz wydane zostały nowe przepisy wykonawcze; nastąpiły też zmiany w przepisach nadal obowiązujących.

Wszystko to, o czym mowa powyżej, powoduje, że do niektórych problemów związanych z interpretacją wielu przepisów kodeksu można obecnie odnieść się w sposób bardziej zdecydowany, obszerniejszy niż poprzednio, czasem polemiczny wobec wypowiedzianych poglądów.

Dlatego stało się konieczne opracowanie kolejnego wydania komentarza. Uwzględniono w nim aktualny stan prawny, a także wspomniany dorobek orzecznictwa i piśmiennictwa opublikowanego w latach 2012–2013 oraz w pierwszym półroczu 2014 r. Podjęta też została próba jednoznacznego ustosunkowania się do tego, co w orzecznictwie i piśmiennictwie pokazywało różnice stanowisk co do rozumienia niektórych przepisów i instytucji prawa karnego wykonawczego. W obecnym wydaniu można znaleźć także odpowiedzi na podnoszone w tym okresie nowe wątpliwości.

Obecne wydanie uwzględnia stan prawny na dzień wskazany na stronie tytułowej. Wskazano i zinterpretowano też w nim zmiany Kodeksu karnego wykonawczego, które zaczynają obowiązywać od 1.07.2015 r. oraz zmiany w zakresie wykonywania orzeczeń wynikające z nowelizacji Kodeksu postępowania karnego obowiązującej od tej daty (ustawa z 27.09.2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. poz. 1247). Zostały one omówione w stosownych tezach komentarzy do art. 3, 8, 18, 25, 101, 207, 210 i 211 k.k.w.

Wszystko to spowodowało, że aktualne wydanie jest znacznie bogatsze tematycznie i obszerniejsze od poprzedniego.

WSTĘP DO WYDANIA TRZECIEGO

Ustawa z 20.02.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 396) wprowadziła bardzo istotne zmiany m.in. w zakresie wykonywania orzeczeń karnych. Nowelizacja Kodeksu karnego wykonawczego, wprowadzona w art. 4 powołanej ustawy, jest najobszerniejszą spośród wszystkich, jakie nastąpiły od jego uchwalenia. Wynika to głównie z potrzeby dostosowania przepisów dotyczących wykonywania orzeczeń do zmian w prawie karnym materialnym. Chodzi przede wszystkim o wykonywanie orzeczeń stosujących wobec skazanych system dozoru elektronicznego oraz wykonywanie środków zabezpieczających. Inne zmiany wprowadzone w Kodeksie karnym wykonawczym mają na celu racjonalizację i poprawę skuteczności wykonywania orzeczeń i w znacznym zakresie są powrotem do stanu prawnego sprzed 1.01.2012 r. Liczne, chociaż drobniejsze zmiany wprowadził ustawodawca w przepisach dotyczących problematyki penitencjarnej.

Nie budzi wątpliwości potrzeba wprowadzenia większości zmian. Generalnie można też stwierdzić, że zostały one zredagowane spójnie i prawidłowo oddają ich istotę. Niestety, należy zgłosić zastrzeżenia co do poprawności legislacyjnej kilkunastu z nich. W ślad za T. Szymanowskim można stwierdzić, że „nowelizacja zawiera wiele nowych i racjonalnych rozwiązań oraz niektórych przepisów dyskusyjnych lub nawet wywołujących sprzeciw. Z pewnym jednak zażenowaniem muszę przypomnieć, że od czasów oświecenia w naszym kręgu cywilizacyjnym tak należy opracowywać i ogłaszać przepisy, aby były one łatwe do zrozumienia przez ogół obywateli, nie tylko przez znawców prawa” (T. Szymanowski, Nowelizacja prawa karnego wykonawczego – przegląd ważniejszych zagadnień, „Palestra” 2015/7–8, s. 182).

Takiej oceny dowodzą zauważalne błędy o charakterze redakcyjnym oraz wątpliwości i zastrzeżenia dotyczące konkretnych unormowań. Mimo przeważających pozytywów pozwalają one na uznanie, że nowelizacja z 2015 r. wypada negatywnie na tle niemal wszystkich poprzednich zmian dokonywanych w Kodeksie karnym wykonawczym.

Liczne zastrzeżenia i wątpliwości, o których będzie mowa we właściwych miejscach, należy zgłosić zwłaszcza do nowych przepisów Kodeksu karnego wykonawczego z za-

kresu wykonywania orzeczeń w systemie dozoru elektronicznego (zob. też S. Lelental, *Dozór elektroniczny w świetle rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z 4 kwietnia 2014 r.*, PWP 2014/83, s. 5, 14 i in.) oraz z zakresu wykonywania środków zabezpieczających (zob. też T. Kalisz, A. Kwieciński, *Projektowane zmiany w zakresie stosowania i wykonywania leczniczych środków zabezpieczających (uwagi do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw w wersji z 17 kwietnia 2014 r.)*, PWP 2014/83, s. 37–40). Widoczna jest w tych przepisach niespójność, niekonsekwencja oraz pominięcie uregulowania szeregu istotnych zagadnień (np. nieokreślenie w art. 43q k.k.w. maksymalnego okresu, na jaki można udzielić przerwy w wykonywaniu dozoru elektronicznego).

Lektura zmian dokonanych w Kodeksie karnym wykonawczym pokazuje też pośpiech ustawodawcy przy ich uchwalaniu. Jako ewidentne tego przykłady można wskazać pozostawienie w niezmienionym brzmieniu art. 173 § 3 k.k.w., który nadal odwołuje się do art. 160 § 1 pkt 2–4 k.k.w., chociaż od 1.07.2015 r. taki przepis nie istnieje. Również w niezmienionym brzmieniu pozostał art. 225 § 1 pkt 1 k.k.w. (Część wojskowa), posługujący się pojęciem „inny sąd równorzędny” przy określaniu właściwości sądu, mimo że pojęcie to zniknęło w znowelizowanym art. 3 § 1 k.k.w. Natomiast w art. 74 u.p.n. nadal znajdujemy odwołanie się do art. 96–98 k.k., chociaż przepisy te zostały uchylone ze skutkiem od 1.07.2015 r.

Nowelizacja z 2015 r. wprowadziła ponadto kilka zmian, które jednoznacznie świadczą o braku koncepcji co do kształtu wykonywania orzeczeń karnych i o braku prognozowania po stronie autorów projektu zmian co do negatywnych praktycznych skutków, jakie mogą one wywołać. Świadczy o tym chociażby „powrót” do zasad określających właściwość sądu, które obowiązywały do końca 2011 r., a więc wycofanie się ze zmian, jakie w tym zakresie wprowadziła nowelizacja z 2011 r. (art. 3 § 1, art. 177 § 1, art. 178 § 1, art. 163 § 1 k.k.w.). Jest to warte podkreślenia, szczególnie jeżeli się zauważy, że wprowadzając zmiany dotyczące właściwości, które obowiązywały od dnia 1 stycznia 2012 r., ich autorzy uzasadniali je tym, iż miały służyć sprawności postępowania, obniżyć jego koszty, skupiać czynności wykonawcze w miarę możliwości w rękach jednego sądu, mającego odpowiednią wiedzę o skazanym, umożliwiającą podejmowanie jak najbardziej racjonalnych decyzji. Trudno dociec, jakie kontrargumenty zadecydowały o wycofaniu się z tych zmian, bowiem nastąpiło to dopiero w toku prac parlamentarnych, tyle że na wniosek autorów projektu rządowego ustawy nowelizacyjnej. Uniknięto w ten sposób uzasadnienia tych zmian w przedłożeniu rządowym, a więc przyznania się do błędu z 2011 r.

O braku wspomnianej koncepcji i braku prognozowania świadczy też m.in. istotne złagodzenie wprowadzonej nowelą z 2011 r. restrykcyjności przepisów dotyczących zarządzania wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności w zamian za grzywnę (dodanie art. 48a k.k.w.), zarządzania wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności w przy-

padku uchylania się od kary ograniczenia wolności (dodanie art. 65a k.k.w.), odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia (zmiana brzmienia art. 160 k.k.w.), a także zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności (zmiana brzmienia art. 75 k.k. i dodanie art. 75a k.k.).

Nie jest zadaniem komentatora skupianie się na wadach komentowanych przepisów. Dlatego wskazane one zostały w tym miejscu i tylko przykładowo. Jednak ich zasygnalizowanie jest konieczne, aby ukazać skalę trudności, przed jakimi stanął autor komentarza, podejmując wysiłek wyjaśnienia tego, co w wielu przypadkach praktycznie wydaje się niemożliwe.

W obecnym wydaniu komentarza, oprócz podjęcia tego wysiłku, uwzględniono – jak w każdym kolejnym – poglądy wyrażone w najnowszym orzecznictwie i piśmiennictwie (w około 40 monografiach, artykułach i glosach), z ustosunkowaniem się do tych poglądów. Uwzględniono i omówiono także najnowsze zmiany obowiązujące od 1.01.2016 r., wprowadzone w Kodeksie karnym wykonawczym ustawą z 10.07.2015 r. o administracji podatkowej (Dz.U. poz. 1269) i zmiany obowiązujące od 23.10.2015 r. na mocy ustawy z 10.09.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. poz. 1573), wprowadzające nowe regulacje w przedmiocie odbywania kar pozbawienia wolności i tymczasowego aresztowania przez osadzonych tzw. niebezpiecznych.

Dlatego trzecie wydanie komentarza jest jeszcze bogatsze tematycznie i obszerniejsze od poprzedniego.

WSTĘP DO WYDANIA CZWARTEGO

W okresie około 20 miesięcy od ukazania się poprzedniego wydania komentarza do 20.09.2017 r., miało miejsce kolejnych 8 nowelizacji Kodeksu karnego wykonawczego. Objęły one łącznie (poprzez uchylene, zmianę brzmienia lub dodanie poszczególnych jednostek redakcyjnych) około 80 artykułów.

Łącznie od chwili uchwalenia Kodeks karny wykonawczy doczekał się ponad 60 nowelizacji, co – jeśli się weźmie pod uwagę jego niewielkie, w porównaniu z innymi kodeksami, rozmiary – powoduje, że w 2017 r. mamy niemal zupełnie inny kodeks niż ten z 1997 r.

Zmiany dokonane w latach 2016–2017 miały różny charakter. Kilka z nich nie wpłynęło na przebieg i istotę postępowania wykonawczego – ich celem było jedynie dostosowanie brzmienia przepisów Kodeksu karnego wykonawczego do ustaw pozakarnych, takich jak prawo oświatowe (art. 130 k.k.w.), ustawa z 21.11.1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. z 2017 r. poz. 1430 (art. 10 § 2, art. 157, 158, 216a § 2, art. 224a k.k.w.), ustawa o Krajowej Administracji Skarbowej (zastąpienie w kilkunastu przepisach wyrazów „urząd skarbowy” wyrazami „naczelnik urzędu skarbowego”; zob. teza 13 do art. 2).

Kilka zmian w kodeksie polegało na dodaniu, uchyleniu lub zmianie brzmienia pojedynczych artykułów w celu usunięcia nieprawidłowości, które zaistniały w czasie nowelizacji jeszcze sprzed 2016 r. (zmiana brzmienia art. 173 § 3 k.k.w., uchylenie art. 211 § 7 k.k.w.), bądź doprecyzowaniu lub dodaniu kilku przepisów pozostających bez istotnego wpływu na tok postępowania wykonawczego (zmiana brzmienia art. 17a § 2 k.k.w., dodanie art. 195aa i art. 205a k.k.w.).

Miały też miejsce zmiany o charakterze fundamentalnym dla istoty i przebiegu postępowania wykonawczego, obejmujące po kilka, a nawet kilkadziesiąt artykułów kodeksu. Dotyczyły one:

- przywrócenia możliwości odbywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego i wyeliminowania takiej możliwości, gdy chodzi o karę ograniczenia

- wolności (zmiana brzmienia wielu przepisów rozdziału VIIa Kodeksu karnego wykonawczego, uchylene art. 57 § 5, art. 57a § 4 i art. 66a k.k.w. oraz zmiana brzmienia art. 61 § 1 k.k.w.);
- wprowadzenia instytucji referendarza sądowego jako organu postępowania wykonawczego o szerokim zakresie kompetencji (dodanie art. 2 pkt 2a, art. 18a i art. 20a k.k.w.);
  - rozszerzenia możliwości zatrudniania skazanych odbywających karę pozbawienia wolności (zmiana brzmienia art. 43 § 7 pkt 2, art. 116 § 1 pkt 4, art. 123 i art. 125 § 1 k.k.w.);
  - dostosowania wykonywania przepadku do zmienionych zasad orzekania tego środka (zmiana brzmienia art. 29b § 1 k.k.w. oraz dodanie art. 187a, 188 § 2a, art. 188a, 189a, 192 § 4 i art. 195c k.k.w.).

Istotny wpływ na przebieg postępowania wykonawczego mają też liczne zmiany wprowadzone w Kodeksie karnym, Kodeksie karnym skarbowym i w rozporządzeniach Ministra Sprawiedliwości, a także nowo wydane rozporządzenia, których uchwalenie nie wiązało się ze zmianami w Kodeksie karnym wykonawczym. Wśród nowych rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości można wskazać tak istotne, jak rozporządzenie z 23.12.2015 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. poz. 2316 ze zm.), a także (w kolejności ich wydania) rozporządzenia: z 13.06.2016 r. w sprawie sposobu i trybu wykonywania czynności przez kuratorów sądowych w sprawach karnych wykonawczych (Dz.U. poz. 969), z 17.10.2016 r. w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej (Dz.U. poz. 1804), z 19.12.2016 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz.U. poz. 2224), z 21.12.2016 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz.U. poz. 2231), z 22.12.2016 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania tymczasowego aresztowania (Dz.U. poz. 2290), z 28.12.2016 r. w sprawie współdziałania podmiotów w wykonywaniu kar, środków karnych, kompensacyjnych, zabezpieczających, zapobiegawczych oraz przepadku, a także społecznej kontroli nad ich wykonywaniem (Dz.U. poz. 2305), z 16.01.2017 r. w sprawie komisji psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających i wykonywania środków zabezpieczających w zakładach psychiatrycznych (Dz.U. z 2017 r. poz. 119).

Powyższe okoliczności spowodowały, że poprzedni komentarz do Kodeksu karnego wykonawczego w sporym zakresie stracił aktualność. Konieczne więc stało się opracowanie jego kolejnego wydania.

W czwartym wydaniu komentarza uwzględnione zostały wszystkie wymienione wyżej zmiany. Autor podjął też wysiłek zinterpretowania przepisów, których rozumienie może budzić wątpliwości z uwagi na ich nieprecyzyjność bądź niespójność z innymi regulacjami. Takie sytuacje mają miejsce głównie w odniesieniu do przepisów o dozorcze elektronicznym.

W tym wydaniu wykorzystano też ponad 50 publikacji (pozycji książkowych, artykułów, glos) nieuwzględnionych w poprzednich wydaniach, z reguły pochodzących z ostatnich 2 lat, a także niewiele mniej nowych orzeczeń Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych.

USTAWA

z 6.06.1997 r.

Kodeks karny wykonawczy

(tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 665;zm.: Dz.U. z 2017 r. poz. 666, poz. 768, poz. 1452)

CZĘŚĆ OGÓLNA

ROZDZIAŁ I

Zakres obowiązywania

Art. 1. § 1. Wykonywanie orzeczeń w postępowaniu karnym, w postępowaniu w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe i w postępowaniu w sprawach o wykroczenia oraz kar porządkowych i środków przymusu skutkujących pozbawienie wolności odbywa się według przepisów niniejszego kodeksu, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 2. W postępowaniu wykonawczym w kwestiach nieuregulowanych w niniejszym kodeksie stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego.

1. Artykuł 1 § 1 k.k.w. określa zakres przedmiotowy stosowania przepisów Kodeksu karnego wykonawczego. Można też próbować wyprowadzić z niego definicję postępowania karnego wykonawczego jako postępowania, którego przedmiotem jest wykonywanie orzeczeń w postępowaniu karnym, w postępowaniu w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe, w postępowaniu w sprawach o wykroczenia oraz kar porządkowych i środków przymusu skutkujących pozbawieniem wolności. W ten sposób wyodrębnia się to postępowanie od innych postępowań, które toczą się wprawdzie w stadium wykonawczym, ale unormowane są w Kodeksie postępowania karnego. Nie stosuje się do tych postępowań przepisów Kodeksu karnego wykonawczego (chodzi zwłaszcza o przepisy procesowe zamieszczone w części ogólnej). Będzie o tym mowa szerzej w kolejnych tezach.
2. Zasadą wynikającą z art. 1 § 1 k.k.w. jest to, że według przepisów tego kodeksu są wykonywane – o ile ustawa nie stanowi inaczej – orzeczenia:
  - a) wydane w postępowaniu karnym,

- b) wydane w postępowaniu w sprawach o przestępstwa skarbowe,
  - c) wydane w postępowaniu w sprawach o wykroczenia skarbowe,
  - d) wydane w postępowaniu w sprawach o wykroczenia,
  - e) o karach porządkowych i środkach przymusu skutkujących pozbawieniem wolności – wydane zarówno w postępowaniu karnym, jak i w innych rodzajach postępowań sądowych.
3. Przepisy Kodeksu karnego wykonawczego dotyczące wykonywania grzywny, przepadku, zakazów oraz podania wyroku do publicznej wiadomości stosuje się ponadto do wykonania orzeczonych na podstawie ustawy z 28.10.2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz.U. z 2016 r. poz. 1541 ze zm.) kary pieniężnej, przepadku, zakazów oraz podania wyroku do publicznej wiadomości, przy czym kara pieniężna jest płatna z przychodu podmiotu zbiorowego (zob. art. 42 ustawy).
4. Karami porządkowymi i środkami przymusu skutkującymi pozbawieniem wolności, których wykonanie odbywa się według przepisów Kodeksu karnego wykonawczego, o ile przepisy szczególne dotyczące każdej z tych kar, czy każdego z tych środków, nie stanowią inaczej, są w szczególności:
- a) kara pozbawienia wolności przewidziana w art. 49 § 1 p.u.s.p.,
  - b) aresztowanie przewidziane w art. 287 § 2 k.p.k.,
  - c) zatrzymanie, o którym mowa w art. 244 § 1 k.p.k., art. 247 § 1 k.p.k. i art. 15 ust. 1 w zw. z art. 14 ust. 1 ustawy z 6.04.1990 r. o Policji (Dz.U. z 2016 r. poz. 1782 ze zm.),
  - d) aresztowanie przewidziane w art. 276 § 2 i art. 1053 k.p.c. (zob. też teza 17 do art. 32).
5. Mimo niewątpliwie represyjnego charakteru do żadnej z wymienionych w tezie 2 grup orzeczeń nie można zaliczyć postanowień o nałożeniu grzywnien i kar pieniężnych podjętych w innym postępowaniu niż wymienione w art. 1 § 1 k.k.w. Zatem Kodeks karny wykonawczy nie ma zastosowania przy wykonywaniu grzywnien orzeczonych w postępowaniu cywilnym (m.in. na podstawie art. 120 § 4, art. 251, art. 255, art. 276 § 1, art. 287, art. 296, art. 429, art. 646 § 2, art. 661 § 2, art. 723 § 1 k.p.c.), kary pieniężnej orzeczonej na podstawie art. 8 § 1 u.p.s.n. w postępowaniu w sprawach nieletnich, jak również kary porządkowej grzywny na podstawie art. 49 p.u.s.p., orzeczonej w postępowaniu innym niż karne, karnoskarbowe lub w sprawach o wykroczenia.
6. Kompetencje sądu w zakresie wykonywania wymienionych należności, a więc tych, do których nie stosuje się przepisów Kodeksu karnego wykonawczego, określa rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 29.07.2016 r. w sprawie sposobu prowadzenia egzekucji grzywnien i kar pieniężnych orzeczonych w postępowaniu cywilnym, a także kosztów sądowych w sprawach cywilnych przysługujących Skarbowi Państwa (Dz.U. poz. 1227) oraz art. 119–125 ustawy z 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2016 r. poz. 623 ze zm.).

7. Nie wszystkie rozstrzygnięcia sądu zapadające w postępowaniu karnym podlegają wykonaniu przy uwzględnieniu przepisów Kodeksu karnego wykonawczego. Ma on zastosowanie tylko do tych rozstrzygnięć zamieszczonych w orzeczeniu „karnym”, które dotyczą praw i obowiązków sprawcy czynu zabronionego, będących konsekwencją wydanego orzeczenia w jego sprawie. Oznacza to, że do wykonania postanowienia przyznającego obrońcy z urzędu wynagrodzenie od Skarbu Państwa nie stosujemy przepisów Kodeksu karnego wykonawczego, które nie mają w tym przypadku zastosowania. Wykonywane jest ono na podstawie przepisów o egzekucji, zamieszczonych w Kodeksie postępowania cywilnego. Powyższa uwaga wydaje się konieczna wobec odmiennego stanowiska, niezasadnego, jakie wypowiedział Sąd Najwyższy (szerzej K. Postulski, glosa do postanowienia SN z 30.01.2013 r., IV KO 124/11, Prok. i Pr. 2013/7–8, s. 335).

To, o czym była mowa wyżej, należy odnieść też do innych sytuacji, w których orzeczeniem karnym nałożono określone zobowiązania finansowe na Skarb Państwa, a więc których beneficjentem jest pełnomocnik z urzędu, biegły, specjalista, tłumacz, mediator itp.

8. Komentowany przepis dopuszcza istnienie wyjątków od zasady, że wykonywanie orzeczeń karnych następuje tylko na podstawie przepisów Kodeksu karnego wykonawczego. Przy wykonywaniu orzeczeń w postępowaniu karnym mają zastosowanie, w odpowiednim zakresie, przepisy innych ustaw, w szczególności:
- a) Kodeksu karnego (zob. m.in. art. 67 § 4, art. 74–84, art. 93b, art. 93d, art. 93f, art. 99 § 2, art. 103, art. 106–108, art. 336 i art. 337 k.k.),
  - b) ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich (zob. m.in. art. 69 i art. 92–94 u.p.s.n.),
  - c) Kodeksu postępowania cywilnego – w zakresie prowadzenia egzekucji orzeczonej grzywny i innych należności wymienionych w art. 25 k.k.w.,
  - d) ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji – odnośnie do prowadzenia egzekucji środka karnego przypadku w zakresie określonym w art. 27 i art. 187 k.k.w.,
  - e) ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii – odnośnie do wykonywania orzeczeń wobec skazanych za występki w niej stypizowane (art. 71 i art. 72 tej ustawy),
  - f) ustawy o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego – odnośnie do wykonywania tej kary i niektórych środków karnych (w stosunku do skazanych, wobec których przed 1.07.2015 r. orzeczono prawomocnie karę pozbawienia wolności – art. 14 noweli z 2015 r.),
  - g) ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie – odnośnie do postępowania w sprawach z wniosku kuratora o zarządzenie wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności lub odwołanie warunkowego przedterminowego zwolnienia dotyczącego skazanego za przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec członka rodziny, który w okresie próby rażąco naruszył porządek prawny, ponownie używając przemocy lub groźby bezprawnej wobec członka rodziny (art. 12d tej ustawy),

Kazimierz Postulski – sędzia Sądu Apelacyjnego w Lublinie w stanie spoczynku; wizytator do spraw wykonania orzeczeń karnych; praktyk specjalizujący się w prawie karnym wykonawczym od ok. 35 lat. W 1991 r. oraz w latach 2004–2006 i 2008–2013 członek Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego, uczestnik innych gremiów zajmujących się zmianami w prawie karnym wykonawczym. W tym okresie prowadził szkolenia dla różnych środowisk prawniczych. Autor publikacji z tej dziedziny prawa – ok. 180 opracowań, w tym 10 książek, których jest autorem lub współautorem, a także opinii prawnych sporządzanych w toku prac legislacyjnych.

W komentarzu szczegółowo omówiono poszczególne instytucje i zagadnienia wynikające z przepisów regulujących wykonanie orzeczeń karnych, zamieszczone w Kodeksie karnym wykonawczym, ale też w innych ustawach i przepisach wykonawczych.

W publikacji uwzględniono wszystkie zmiany legislacyjne związane z problematyką wykonania orzeczeń karnych, dotyczące w szczególności:

- przywrócenia możliwości odbywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego i wyeliminowania takiej możliwości w przypadku kary ograniczenia wolności;
- wprowadzenia instytucji referendarza sądowego jako organu postępowania wykonawczego o szerokim zakresie kompetencji;
- rozszerzenia możliwości zatrudniania skazanych odbywających karę pozbawienia wolności;
- dostosowania wykonywania kary przypadku do zmienionych zasad orzekania tego środka (m.in. przepadek przedsiębiorstwa).

Autor wskazuje na występujące w przepisach, poglądach doktryny i orzecznictwie niespójności, rozbieżności i kwestie wątpliwe oraz zajmuje jednoznaczne stanowisko dotyczące zagadnień problematycznych i szczegółowo je uzasadnia.

Komentarz jest przeznaczony głównie dla praktyków: sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych, kuratorów sądowych, referendarzy sądowych, asystentów sędziów i prokuratorów, pracowników Służby Więziennej, aplikantów sądowych, prokuratorskich, adwokackich i radcowskich. Liczne wątki o charakterze teoretycznym powinny również zainteresować pracowników naukowych oraz studentów prawa.

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01
ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUPER.PL
WWW.PROFINFO.PL

